

הרה"ק הרביר הירש הכהן זצ"ל מרומנוב

א.

כבר פרסמתי תולדות וקורות ימי חי רבנו הקדוש החסיד שבכהונה מהר"ר רבי צבי הירש הכהן זצ"ל מרומנוב, כפי אשר מסרם לי אמרר הרב ר' גרשון ז"ל, שהי' שיב ומגידוליו, בספר, מבשר טובי מאמרר ז"ל, שהי'ל בשנת תר"ט, ונדפסו שנית בשנת תרצ"א ע"י בני החה"ש מ"ה ישראל נ"י, ושם הכאתי כל הענין איך שע"י הרב הצדיק הקדוש מריה משה מפשעווארסק זצ"ל א. נחה עליי רוח דעת ויראת ה', ובהיות הרצ"ה עלם כבר חמיסר עוב את מלאכתו והלך לדרוש את ה', והלך מחוץ לעיר טארנאו ומצא עגלה נוסעת וביקש מאת האיכר בעל העגלה לקבלהו על העגלה ונסע עמו, וכאשר בחצות לילה בא העיריה פריסטאק, הקיץ אותו בעל העגלה ואמר לו רד מן העגלה כי כאן מקומך, ובא לבית הרה"ק הרבי ר' מענדלי מרומנוב, שהי' דר שם אז בעת ההוא, ואיך נתקרב אל הרה"ק מהרמ"ם להיות משרתו ותלמידו ראה בס' מבשר טוב באריכות.

פ"א התאונן לפני רבו הרמ"ם זצ"ל על זה שבשעת תפלתו יראה בעיניו אותיות ותיבות של אש שיורדים לפניו ב. אמר לו רבו הרה"ק, הלא אלה הם הכוונות של האר"י ז"ל ומה תתאונן על זה. ענה ואמר, הנני רוצה להתפלל בכונת פירוש המלות בלבד. ע"ז אמר לו רבו, הנה דבר זה הוא מדרגה גבוהה

א) הרה"ק פוה"ר משה מפשעווארסק זצ"ל הי' תלמיד הרבי ר' דוב בער זצ"ל מפעוריש וחברו של הרבי ר' אלימלך זצ"ל בע"ס נועם אלימלך ירבו של החוה"מ, מלובלין זצ"ל (וברי שלא להחליפו בהרה"ק ר' משה מפשעווארסק בע"ס, אור פני משה זצ"ל, קראו אותו, רבי משה הגדול). הוא הי' חי חיי התבודדות וסיגופים, בקיץ התענה בין הנמלים ועשבים-שורפים (כרענעסטעל) ובחורף כנגול שלג, פ"א בהתנגלו בשלג כפעם שנקפא מקרח לולא החיש הה"צ רבי ר' שמעון מיערוסלוב ז"ל לבקשהו ונשאו על כתפו אל ביתו וחמסו ושב נפשו.

פ"א בא לקראקא ורדש שם בבית הבנסת היסן ורדשתו עשתה רושם בכיד על השומעים ופצאה חן גם בעיני ראש הקהל ועשה לו מלבוש של' משי לבן. בשבת שני' ישב הרה"צ מוהר"ם בסעודה שלישית עם החסידים ורדש, בי ישנה כת של מלאכים שהם אפיקורסים, מצאו הבעה"ב בזה עון איך ישים תהלה באילי-תרשישים, וביום א' שלחוהו משם כליות שומרים [בכר זה שרדש הרה"ק נמצא בס' ברית מנוחה]. הרה"ק בע"ס, מאור ושמש ז"ל סיפר שבשנת תקנ"ח בחורף שמע פפי הרה"ק מוהר"ם אחר קירוש לבנה שאמר, הנני רואה שהיום נפסקה שלשלת של מושלים, אחר זמן קצר נודע הדבר שבאותו יום פת מלך הפולנים האחרון ספאניסלאב לעשצ'ינסקי בטמרטבורג (ס' החסירות להרה"ג דיא מרקוס ז"ל ע' ש"י).

ב) ראה במדרש תלפיות ענף ילד פגיר עתירות מ"ש שם מהרלב"ג וכו' ופסיים, ואני הפאסוף ראיתי איש שהי' רואה מראות נפלאות ויודדים לו אותנית ממש באויר כו' ועיני ראו ולא זד' והאריך בזה עי"ש.

שאך אחד ברור וזכה לזה וזכמ"ש בשו"ת הריב"ש על ה"ש מקינון ז"ל שאמר, שאמר שלמד חכמת הקבלה הוא מתפלל כתינוק ע"ש.

הרה"ק מוהר"ם בע"ס אור לשמים, מרי נוסעו ס"א לארץ הגו דרך העיר רומאנוב, אמר להרבי ר' צבי הירש הכהן ז"ל, הנה רבו הרבי ר' מנחם מענדלי ז"ל הי עמוד העבודה שלבב זו תפלה, יראה כמ"ה להחזיק ולחזק עמוד זה, ואמנם כה החזיק בעמוד העבודה והעריך הכהן את האש על מזבח לבו הסהור יתפלתו היתה בהחלטה שלהבתיה, אשר צדיקי הדור ההוא השתוממו, בראותם עבודתו בשעת התפלה. כאשר יסופר באריכות בס' מבשר טוב.

וכמו שכתבו המקובלים שעל כן נקרא „לב" על שם כי ל"ב נתיבות החכמה שבמחשבות הלב ומתקשרים בהרצון שלבב, כן הי' אצלו „הלב" מרכז לכל ל"ב נתיבות החכמה שבמחשבות, וכל עבודתו היתה להחזיר עטרה ליושנה להחסידות של הבעש"ט שנוסדה על הרגש שלבב ולא על הכחשבה שבמחשבות, ולכן היתה התנגדותו לשיטת חסידים קאצק עצומה ואמר: הנה קמו חסידים חדשים האומרים שלעבודת השי"ת די במחשבה שבמחשבות לבד, ואני אומר שלעבודת הבורא צריכים מחשבה, דיבור ומעשה, והגני לוקח לי לעזר את מורי ורבי הקדוש נשמתו בגני מרומים, לבטל את השיטה החדשה, כי הרעות המשובשות האלו צריכים להיות בליים ונאבדים מן העולם. — הדברים הללו הי' אומר בכל שבת במשך שנה תמימה, ודבריו עשו רושם ולא שבו דיקם, לא עברו ימים רבים ובקאצק נפל דבר שע"ז נתפרדה החבילה ונתבטלה השיטה, והנה"ק בע"ס חידושי הרי"ם ועוד כו"כ מצדיקי הדור מתלמידי קאצק ז"ל, החזירו העטרה ליושנה לעבוד את ה' במחשבה, דבור ומעשה (החסידות ע' ש"ט).

ב.

על אודות עבודתו, בעבודה שלבב זו תפלה, בהתרגשות ורשמי ההתלהבות בשמחה רבה ועליצת הנפש שהביאה לירי השתוממות גם את הצדיקים שברורו, אביא בזה לדוגמא, מה שהי' מרגלא בפומי' דהרה"ק הגאון מוהר"ם ז"ל, בע"ס „אמרי נועם" מדזיקוב, לומר: מי יתן והי' בכחו לאמור פעם אחת בחייו „שירה" כאשר אמר הרה"ק הרבי ר' הירש ז"ל אז הי' נתון כל הונג, וסיפר שפ"א הי' ברומנוב בשבת שירה, והתפלל אז בבית הכנסת שהוא בלתי מוסף, ויקור בני גדול וחזק מאוד, והרה"ק מוהרצ"ה באומרו השירה בהתלהבות וכקול חרוב להבת אש, כה נתחמם באמירת השירה אשר הי' נאלץ להפסיק באמצע השירה ולרמו באצבע שיפתחו את החלון כדי לשאוף מעט רוח לקרבו, פתחו החלון והרה"ק עמד ושאף מאויר הקד שחדר לתוך הבהכנ"ס, כאשר ישאף איש רוח צח מעל שפיים ביום חם, והחליף כח, ואח"כ שר הלאה את השירה בכח אדיר וחזק ומרנין את הלבבות, וסייב בזה"ל: „ואצלנו בבהמ"ד מוסק חם, והחלונות מתומים כל הבדקים שלא יבנס מעט קור, ובכל זאת באמירת השירה הכל קר..."

ג) הנה"ק מצאנו בע"ס, דרכי הייס" וצ"ל אמר פ"א, כסבורים אתם שיש לי מוחי של הרבי ר' הירש ז"ל? לא, ולא! אולי כוונתו היה להניל והבן.

ההיץ מוהרי"א ז"ל אבריק שענדירשוב סיפר, שהי פ"א ברומאנוב בשיק שלאחר ל"ד בעומר, שאז נתועדו כל צדיקי הדור בכל שנה להחם ליומא דהילולא של הרהי"ק הרבי ר' מענדלי זצ"ל, ובלייל שיק הלך לבית מדרשו של הרבי ר' הירש ז"ל להתפלל, וילא אל דודו ההיץ הרבי ר' אליעזר ז"ל מדזיקוב, שהי שם התפלל עם קהל חסידיו בבית האכסניא שלו, ואחר תפלת קבלת שבת הלך אל דודו הררי"א ז"ל, אמר לו, הנה כה עשית, אותי עזבת שהנני דודך והלכת ממני, אם כן ספר לי מה ראית שם, האם הי כראי לך לעזוב את דודך. וסיפר לו, כי הרהי"ק זקן הצדיקים הרבי ר' שמעון מיפריסלוב ז"ל התפלל מנחה לפני התיבה וגם התחיל לקבל שבת במזמורים מלכו גרמא וכו', אמנם כאשר הרגיש שאין שום התעוררות והתלהבות בבהמ"ד, ע"כ כאשר הגיע להומר, לטה דודי, הלך מן התיבה אל הרבי ר' הירש ולקח אותו בידו והעמידו אצל התיבה כי הוא יאמר הלאה. וכאשר התחיל הרצ"ה הכהן ז"ל לנגן ומחא בכף אל כף נתמלא בית המדרש אורח ושמחה ונתלהבו הלבבות וכל הקהל הקודש רקדו כאילים מרוב שמחה ועליצת הנפש עד סוף גמר התפלה. על זה ענה הרבי ר' אליעזר ואמר, כן הוא מעלת, צדיק הדור, כחו גדול להביא את הצבור להתרוממות הרוח ולהעלות הנשמות לעילא ולעילא.

הרברים האמורים מתאימים למיש בס', דברי יחזקאל מ' נשא, אשר אמר הרהי"ק מריה יחזקאל שרגא זצ"ל משינאווי בזה"ל: שמעתי מה קדוש מדב' מורי מוה"ר צבי הירש הכהן וללהיה ברומאנוב שפי, וידבר ה' אל משה - הצדיק נקרא משה שפיר קאמרת (שבת ק"א): נשא את ראש בני גרשון - אלה הבנים שהם בעיני עצמם מגורשיני ורחוקים מהקדושה נשא את ראשם ניכ ותנו גם הם, וסיים ואמר, אשר הרגיש שהאיר ותעלה נשמתו באלה הרברים ופי' בס' מבשר טוב פ' במדבר ניכ פי' כירב כנראה שזאת היתה עבודתו וזו קשו לאלקיו כח צדיק הדור.

ושמעתי מקנים שנים בימת החול, בשעת התפלה כה נתלהבו החסידים ובאו לירי התפשטות הנשמות שלא הבינו או באמצע התפלה איך אפשר לעסוק במשא ומתן וחיי שעה. פ"א הלך א' החסידים באמצע התפלה החוצה, וראה את חברו נושא חבילה של סחורה על כתפו אל השוק, כי הי יומא רשוקא, וע"כ לא התפלל ביום הזה עם חמנין של הרהי"ק ז"ל, רחמו בכעס ובנהימה, איך יעזוב חיי עולם ועוסק בחיי שעה. כה: תעלו בזהרוממות הרוח בכחו של איתו צדיק הדור מוהררצ"ה ז"ל בשעת התפלה, וכח נתרוממו בשעת סעודה בעת אומרם ח"ת כאשר יבא הלאה בפרק הבא.

ג

פ"א הי הרהי"ק הרבי ר' הירש זצ"ל בווישניצא, בשיק אמר חידושי תורה על שלחנו כנהוג, וישב אצלו הרב הגאון הקדוש בע"ס, ארי רבי עילאה וזרי שבתורה האבריק ווישניצא ז"ל, אמר לרבנו הרצ"ה אחר שסיים ח"ת בזה"ל:

ד' הוא הי' תתן הגאון הקדוש מוהר"ם פייטעלבוים זצ"ל בע"ס, ישפה מסת

אנכי הרגלתי את עצמי לומר תורה כמו איזה דושן, אבל דברי כבודו היוצאים מפיו הם בוערים כנחלי אש".

בשיק פ' בהד שנת תר"ג, שבת הרה"ק מו"ה יחודא צבי זצ"ל אבד"ק דאזלי בע"ס, "עמוד התורה" (בהרה"ק ר' משה מסאמבור זצ"ל וחתן דודו הרה"ק פוהרצ'ה מוידניסוב) — אצל רבנו ז"ל ברומאטוב ואמר אז רבנו מוהררצ'ה הכהן ח"ת על דברי רש"י מה ענין שמי"זה אצל הר סיני — אחר הסעודה הלך הרה"ק פראזדל לאכסניא שלו, וחזר על דברי תורת הרבי ד' הירש ואמר: "לא אוכל להבין איך אפשר להכניס כרברים כה פשוטים שלשה דפים מ'עץ חיים' למהרח"ו, ועם זה להיות בוקע רקיעים באשו הגדולה".

פ"א בדרך מסעו למרחץ סובראנץ להתרפאות, הי' אצל הגאון ר' מאיר אש זל אבד"ק אונוואר, אמר לו הגאבד"ק יש לי לשאל מכבודו שאלה אחת, אבל צריך אני להקדים לבקש סליחה מכבודו לבל יתערעם על ההיבוי בנפשי לשאל כזאת כי ח"ו לא לקנטרו באתי, כי אם לדעת ולהבין את אשר לא ארע ולא אבין לע"ע, איך אפשר להיות רבן של ישראל בלא בקיאות בש"ס ומדרשי חז"ל? בתוך כדי דבור השיב לו רבנו הרה"ק ז"ל, הנה בפ' האזינו נאמר: עם נבל ולא חכם, ותרגם אונקלוס עמא דקבילו אורייתא ולא תכימו, הכוונה שהתורה כלולה ברמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת, נגד רמ"ח אברים ושס"ה גידים, ושס"ה ימים שבשנה, ובזוה"ק נאמר כי תרי"ג מצות תרי"ג עטין הם שהם יתקנו את האדם בעצות טובות איך לעבוד את ה', ובאופן זה הי' אאע"ה מקיים כל התורה כולה, אחרי שקידש וטהר את דמ"ח אבריו ושס"ה גידיו וקשרם עם רמ"ח עשה ושס"ה ל"ת שבתורה והשיג את התרי"ג עטין, אבל אח"כ בהיותם במצרים ונשתקעו בחומריות, הוצרכו לגאולה ולנתינת התורה, עם התרי"ג עטין במה לעבוד את ה', והם גם זאת לא הועיל הוכיחם משרע"ה ואמר, עם נבל ולא חכם, כתרנומו עמא דקבילו אורייתא עם התרי"ג עטין ולא ידעו איך לעבוד את ה', אבל מי שבוחר בדרך שהלך אאע"ה לאיש הלזה יתחברו ויתקשרו מעצמם רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו עם התרי"ג עטין והיו לאחדים עם נפשו רוחו ונשמחו. — הגאון מוהר"ם אש ז"ל קבל תשובתו, וביקש מרבנו שיברך אותו והרכין ראשו לפני רבנו הרה"ק ויברך אותו.

פעם אחת הי' הרב הגה"ק פוהרצ'א זצ"ל בע"ס, בנ"י יששכר" בש"ק שלפני שמעוז ברומאטוב, וכבודו רבנו הרה"ק באמירת ח"ת על שלחננו, וזרכו של הרה"ק פוהרצ'א הי' שאחד הי' מציע לפניו איזה, מאמר או פסוק ותוא דרש על זה, והוא הי' רבנו הרבי ר' הירש המציע לפניו את הפסוק, כבוד מלכותך יאמרו ונבחרתך ידברו, והרבי ד' צבי אלימלך דרש על זה דרוש נפלא, אחר כך כשהי'

עה"ת וסרת, השיב משה' וחתנו של הרה"ק מו"ה יחזקאל שרגא הלברשטאם ז"ל פסינאווי, וע' בס' רברי יחזקאל ס' סופמים מרוח הקודש שהי' בו, ומעולם לא אכל דק בסעודה מצוה: וסרגלא כפוס"י, י'יכא בארעא גיורא בשמי שמיא הכוונה מי שהוא מתאורת בארץ בארציות, הוא גיורא למעלה בשמי שמיא. הוא הי' סתלמידי דגה"ק החוזה מלובלין והוא שהכריע את חתנו הגה"ק ז"ל ליסע אל, החתנה' להבירו יע"ו נעשה אח"כ פהדבקם ואדוקים בו, זי"ע ועכ"פ.

הרבי ר' צבי הכהן מרומנוב ז"ל

רבנו בחררו, אמר לאנ"ש, נפלא הדבר שאדם גדול כמו הרבי מרינוב שכל שערי תורה פתוחים לפניו, לא תפס את כוונתי, הלא היום יום מ"ד לספירת העומר שהוא ספירת גבורה שבמלכות וזאת היתה כוונתי באומרי לפניו מקרא זה שמרומנוב בו מלכות וגבורה, והוא לא הבין את זאת.
כל גאוני וצדיקי דורו קראו עליי המקרא הזה: כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא (מלאכי ב').

ד.

חותמו, אמת, הורה לאנ"ש לאחוז במדת ה,אמת, כאשר הזהירם לאמור: לא תונו איש את עמיתו (הע' מתחלף בא' באותיות אהה"ע), היינו לא תונו איש את האמת שלו, רק יחשוב היטב בכל דרכיו ובכל מעשיו אם הם באמת לאמתו, ואמנם כן עיני ראו אצל אאמור"ר ז"ל שהי' ש"ב ותלמידו איך מסר נפשו על האמת, וסבל כל ימיו הרבה מאוד בגלל האמת, אשר כה הי' גוהר מלשנות אפי' מפני דרכי שלום, ומרגלא בפומי' תמיד: מעורי גדלתי אצל רבנו הרבי ר' הירש נבג"מ אשר כל ימי הזהיר על בקשת האמת ואיך איכל לעשות שקר בנפשי אפי' בכחוס השערה; וע"כ סטמיהו וימררוהו בעלי חצים אשר לא יכלו נשוא את איש האמת, והוא ז"ל לא שב מדרכו דרך האמת.

כן היתה חתימתו של הרה"ק הרבי ר' הירש זצ"ל, אוהב ישראל" וכן חקוק על מצבתו, אביהם ואוהבם של ישראל בכל מקום שהם, ומדתו היתה מדת ,אהבה, אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל, היתה תקועה בלבו פנימה, ומלאה את כל יחודי לבבו במדה מרובה כל כך עד שהיתה שמוכה על כל רמיח אבריו מבחוק בכל תנועותיו ומעשיו, אצלו ראו כי כן הוא כדברי המקובלי' : יראה - אהבה, משולבים זב"ז, ומיראה עילאה באים לידי אהבה עילאה, כי זב"ז הרה"ק הרבי ר' מענדלי זצ"ל הי' מזת ,יראה" עילאה, והרה"ק הרבי ר' הירש זצ"ל תלמידו, מדת ,אהבה" עילאה. ותמיד היתה צלתו בפניו, ועוז וחדוה במקומו, ומדה זו השפיע גם על חסיריו, תמיד היו שמחים בחלקם, ולא ידעו עצב, וכל רואיהם הכירום כי המה מחסירי הרבי ר' הירש זצ"ל.

הרה"ק זצ"ל הי' אביהם ואוהבם של ישראל, ואז בימים ההם שהמחסור והכסף שלטו שם באופן נורא, ולא יאומן קצת כי יסופר כי בעת ההוא שלטרא בשר הי' מחירה שמונה גראשין, ואך יחידים אמודים מעט מזעיר יכלו לפזר סכום זה ולאכול בשר בכל יום. ובשעת היוקר מאושרים היו אלה העניים שיכלו לבשל להם מרק מקליפי תפוחי אדמה, ובמצב כזה הי' רבנו הרה"ק מחלק מדי שבוע בשבוע מאות זהובים לעניים מהוגנים ואלמנות ויתומים, ומלבד ה,יושבים" שהיו בבית מדרשו שהיו מאוכלי שלחנו, וכה השפיע על העשירים שכאו אליו לקבל ברכתו, משפעת צדקת פורונו לצדקה ומע"ט, לעשות כמתכונתו לפזר ממונם לעניים בסבר פנים יפות, וכאשר הניעה השמועה מפטירתו להרה"ק מוהר"מ מטרעמישלאן זצ"ל, אמר: כי בפטירת הרה"ק הרבי ר' הירש ז"ל נגעלו שערי הצדקה. בבית הרה"ק זצ"ל התפקו במועט, וסיפר לי אאמור"ר ז"ל כי פ"א קנתה

הרבנית ע"ה לוג של נחושת, שהי' לנטילת ידים, והי' כלי יקר במחירו, והקפיד רבנו הרה"ק על הוצאה יתירה כזו.

מלבושים, עשה לו משקלי סדיוני בכודים, שהכסף הזה הי' חשוב בעיניו שהוא כסף טהור שזכתה לו התורה הקדושה, וכל הכנסותיו הי' מחלק לעניים. ועד כמה שהיתה אהבת ישראל תקועה בלבבו אביא בזה עובדא אחת נפלאה במינה: פ"א בא לפניו אחד מאורחי ופרחי מפולין גדול בפתקא כנהוג, להתברך ממנו, ומשם הלך לדרכו למדינת אונגארין. עברו שתי שנים ולא נשמע בביתו ממנו, הלכה אשתו לבקש אותו בכל המקומות הידועים לה שהי' שמה מפי מכתביו שקבלה ממנו, ולא נודע לה דבר, והלכה הלאה ובכואה למדינת אונגארין נודע לה כי נהרג על הנבול, ע"י שומרי הנבול, הידועה הלזו לא היתה ע"פ עדים באופן שתוכל לקבל היתר בד"צ ע"פ, ובכן באחה לרומאנוב לרבנו הרה"ק לשאל בעצתו, הרה"ק צוה לה שתלך להבר"צ, וכאשר באו אח"כ הדיינים לפניו לשאל אותו על כה שלח אותה אליהם אם אין לה שום גביית עדות. פתח רבנו הרה"ק את המשניות והוציא משם את הפתקא שנתן לו אז העובר אורח הלזו, והראה להם שהוא לומד כבר משניות עבור נשמתו, הדיינים נשתוממו על זה ויתמהו מאוד, אמר להם רבנו בתמימותו, אלא מי ידאג בעד נדחים כיריב אם לא אני!

פרטי תולדות וקורות ימי חייו, ונפלאותיו ומופתיו אשר עשה, רק בדבור פיו כאשר אמר עליו הרה"ק מוהר"י מרוזין זצ"ל, שהוא בבחי' צדיק גזור והקביה מקיים כמ"ש ותגזר אומר ויקם לך – הלא הם כתובים בס', מבשר טוב' הנ"ל ובפי ישרים ובשפתי צדיקים אשר ישחו מנפלאותיו מאשר קבלו מאבותיהם ודבותיהם ז"ל.

בשעת פטירתו איתחזי עמודא דנורא באור ליום א' דר"ח כסלו שנת תר"נ לפ"ק, זי"ע ועכ"י.

